

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 21Co/3/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2219202671
Dátum vydania rozhodnutia: 12. 07. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Bibiána Ťažiarová
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2023:2219202671.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu: JUDr. Bibiána Ťažiarová a členiek senátu: JUDr. Zlatica Javorová a JUDr. Gabriela Brišková, v právnej veci žalobcov: 1. A. B. C., nar. X.X.XXXX, bytom D., E. XXXX/XX, 2. F. C., nar. XX.X.XXXX, bytom D., E. XXXX/XX, 3. C. C., nar. XX.X.XXXX, bytom D., G. XXXX/XX, zastúpených advokátmi: 1. JUDr. Helena Brngálová, so sídlom Bratislava, Úprkova 34, 2. JUDr. Juraj Gábriš, so sídlom Bratislava, Košická 37, proti žalovaným: 1. F. H., nar. X.X.XXXX, bytom F., D. XXX, 2. Komunálna poisťovňa, a. s., Vienna Insurance Group, so sídlom Bratislava, Štefánikova 17, IČO: 31 595 545, zastúpeného advokátom: JUDr. Felix Neupauer, so sídlom Bratislava, Dvořákovo nám. 8/A, o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, na odvolanie žalobcov 1. a 2. proti výroku V., na odvolanie žalovaného 1. proti výroku I. a II., na odvolanie žalovaného 2. proti výroku I. a II. rozsudku Okresného súdu Dunajská Streda č. k. 11C/22/2019-333 zo dňa 12. decembra 2022, takto

rozhodol:

I. Odvolací súd napadnuté výroky I. a II. rozsudku súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e.**

II. Napadnutý V. výrok **m e n í** tak, že žalobkyni 1. priznáva voči žalovaným 1. a 2. nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu z prisúdenej sumy 17.000,- eur, žalobcovi 2. priznáva voči žalovaným 1. a 2. nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu z prisúdenej sumy 10.000,- eur, vo vzťahu žalobkyne 3. a žalovaného 2. rozhodnutie o náhrade trov konania **r u š í** a v zrušenom rozsahu **v r a c i a** na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

III. Žalobcom 1. a 2. **p r i z n á v a** voči žalovaným 1. a 2. nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie I. výrokom uložil žalovaným 1. a 2. povinnosť zaplatiť žalobkyni 1. náhradu nemajetkovej ujmy 17.000,- eur, do 15 dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného, II. výrokom uložil žalovaným 1. a 2. povinnosť zaplatiť žalobcovi 2. náhradu nemajetkovej ujmy 10.000,- eur, do 15 dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného, III. výrokom žalobu v časti nároku žalobkyne 3. zamietol, IV. výrokom vo zvyšku žalobu na nárokoch žalobcov 1. a 2. zamietol, V. výrokom rozhodol, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania.

2. Rozhodnutie súd prvej inštancie odôvodnil právne aplikáciou ust. § 11, § 13, § 116, § 427 ods. 1 a 2, § 428 Občianskeho zákonníka, § 4 ods. 1, ods. 4, § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení ku dňu dopravnej nehody (ďalej len „zákon o povinnom

zmluvnom poistení“), čl. 1 ods. 2, čl. 3, čl. 5 Smernice EP a Rady 2009/103/ES z 16.9.2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, s poukazom aj na procesné ustanovenia § 255 ods. 1, 2, § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“).

3. Súd prvej inštancie vychádzal zo skutkových zistení, že dňa 10.7.2016 došlo k dopravnej nehode autobusu vedeného žalovaným 1., v ktorom sedela žalobkyňa 1. so svojím manželom, ktorý po náraze autobusu do zvodidiel na následky zranení zomrel. Trestnoprávna zodpovednosť žalovaného 1. nebola vyvodená. Nebohý bol otcom žalobcu 2. a starým otcom žalobkyne 3.. Žalobkyňa 1. utrpela pre nehodu vážne zranenia, z ktorých sa liečila (vrátane rehabilitácie) v nemocnici do 31.8.2016. Zo strany žalovaného 2. jej bola vyplatená náhrada bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia. Žalobkyňa 1. nebola po nehode liečená psychiatrom, nenavštevovala nepotrebovala ich pomoc, keď sama je v odbore vyštudovaná a uvedomuje si, že sa s tým musí vypořiadat sama vo svojom vnútri. S manželom boli spolu 50 rokov, v čase pred nehodou žili v spoločnej domácnosti sami dvaja. Po nehode sa prebrala až po štyroch týždňoch, nebohý bol jej životný partner, žili aktívne. Pred nehodou už bola na dôchodku, venovala sa vnučke, pestovali spoločne spoločenské styky, s nebohým chodili so skupinou na výlety, mali rovnaké záujmy, boli fyzicky zdatní a mali aj jachtárske aktivity. V súčasnosti má už iný život a duševne sa s tým nikdy nevyrovná, ich vzťah fungoval, nestihli sa ani rozlúčiť. Žalobca 2. sa s nebohým otcom venovali spoločne športovým aktivitám - lyžovaniu, mali rovnaké záujmy, pôsobili ako rozhodcovia a zúčastňovali sa rôznych súťaží v zahraničí, tiež ovládal nemecký jazyk a pomáhal mu, nakoľko žalobca 2. je predkladateľ a tlmočník. Denne sa navštevovali, ostali v blízkom vzťahu, žili harmonický život, viedol ho k záľubám a radil mu u rôznych situáciách. Zabezpečoval aj pohreb nebohého, denne navštevoval žalobkyňu 1. v nemocnici a následne sa k nej aj presťahoval. Od roku 2004 navštevuje psychiatra pre depresie, má predpísané lieky, od roku 2016 chodí k lekárovi 3 až 4 krát ročne. Po nehode rodičov sa mu zdravotný stav zhoršil, zanedbal návštevy u lekára kvôli starostlivosti o matku (žalobkyňu 1.), trpel nespavosťou, úzkosťou, depresiami, stále na udalosť myslí, zanedbal publikačnú činnosť a prekladanie. Asi od polovice roku 2017 nabehol na pôvodnú liečbu, nedávno mu predpísali však silnejšie lieky, kontroly u lekára absolvuje približne štvrťročne. Jeho dcéra (žalobkyňa 3.) mala v čase nehody 12 rokov a smrťou starého otca veľmi trpela, bol vytvorený medzi nimi blízky citový vzťah, psychiatra nenavštevovala.

4. Právne okresný súd uzavrel, že v danom prípade nebola konštatovaná trestnoprávna zodpovednosť vodiča z dopravnej nehody (uznesením KDI PZ v Banskej Bystrici č. k. KRP-6/DO-ZH-2016 zo dňa 30.12.2016 bolo trestné stíhanie vo veci predmetnej dopravnej nehody zastavené), napriek tomu žalovaný 1. ako prevádzkovateľ nesie primárne zodpovednosť za dopravnú nehodu, ktorou mal vzniknúť žalobcom nárok na nemajetkovú ujmu, čím je odôvodnená jeho pasívna legitímácia v spore. Povinnosť plniť žalobcom tu potom má však tiež poisťovňa, keďže žalovaný 1. bol jej poisťencom. Tu sa práve prezentuje zmysel povinného poistenia, aby zodpovedný poisťník nemusel znášať napriek plateniu poisťného náhradu škody. Žalovaní 1. a 2. majú postavenie samostatných spoločníkov a nevzniká medzi nimi pasívna solidarita, jedným rozhodnutím môže byť každý z nich zaviazaný na splnenie celého dlhu veriteľovi a vo výroku rozhodnutia musí byť vymedzený ich vzájomný vzťah (plnením jedného z nich zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého). Povinnosť oboch žalovaných totiž nevyplýva z rovnakého právneho titulu, kým povinnosť žalovaného 1. je vzťahom priamym, zodpovednostným, povinnosť žalovaného 2. vyvstala až zo vzťahu sekundárneho, poisťného - medzi žalovaným 1. a žalovaným 2., čo však nebráni tomu, aby jedným rozhodnutím bol každý z nich zaviazaný na splnenie celej povinnosti žalobcom.

5. Nárok žalovaného 2., že žalobcov je premlčaný, keďže k vzniku škody došlo dňa 10.7.2016 a žaloba bola podaná až 2.7.2019, podľa okresného súdu nie je správny. V prejednávanej veci podľa okresného súdu začala všeobecná trojročná premlčacia lehota plynúť 11.7.2016 a uplynula by 11.7.2019. Keďže na okresný súd bola žaloba podaná dňa 2.7.2019, t. j. v premlčacej lehote, námietka premlčania je v danej veci nedôvodná (poukaz na rozhodnutie NS SR R 35/2020 sp. zn. 5Cdo/102/2017).

6. Predmetom sporu je nárok každého zo žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch z dôvodu, že autobusom prevádzkovaným žalovaným 1. došlo k zásahu do osobnostných práv, práva na rodinný život a súkromie u žalobcov 1. až 3. Žalovaný 2. je na základe poisťnej zmluvy uzavretej so žalovaným 1. poisťiteľom zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zmysle zákona o povinnom zmluvnom poistení. Ustanovenie § 11 Občianskeho zákonníka podáva

exemplárny výpočet jednotlivých stránok osobnosti človeka. Ako typické zákon uvádza najmä právo na ochranu života, zdravia a tela zahrňujúce oblasť medicíny a biomedicíny, právo na občiansku česť a ľudskú dôstojnosť, ako aj právo na ochranu mena. Do tohto rámca patrí tiež právo na súkromie fyzickej osoby, teda právo na jej nerušený osobný život, duševný pokoj, nedotknuteľnosť života jednotlivca v kruhu jeho najbližších, vrátane rešpektovania rodinného života, prejavov osobnej povahy - ako sú písomnosti osobnej povahy, podobizne, obrazové snímky a zvukové záznamy. Patrí sem tiež ochrana vnútornej intímnej sféry osobnosti človeka. Špecifickosť osobnostných práv spočíva v ich predmete (objekte), ktorým je osobnosť človeka. Ochrana osobnosti prislúcha každej fyzickej osobe bez ohľadu na pôvod, rasu, národnosť, sociálne postavenie atď. Predmetom ochrany je osobnosť človeka vo svojej celistvosti ako nehmotný statok, ktorý patrí vždy konkrétnej fyzickej osobe. Toto právo je nescudziteľné, neprevoditeľné, časovo neobmedzené a nepremičateľné. Právo na ochranu osobnosti je absolútnym právom fyzickej osoby, ktoré pôsobí proti všetkým (erga omnes), t. j. proti ostatným fyzickým osobám, právnickým osobám, ako aj proti štátu. Jeho obsahom je zákaz akéhokoľvek zásahu, ktorý by bol spôsobilý vyvolať ohrozenie alebo porušenie práv, ktoré sú príkladom uvedené v § 11 Občianskeho zákonníka, nevyžaduje sa vyvolanie následkov, stačí zásah, ktorý je spôsobilý vyvolať ohrozenie alebo narušenie chránených práv. V občianskom práve platí zásada, že ohrozenie, resp. porušenie čo i len jednej stránky osobnosti človeka je ohrozením, resp. porušením jeho osobnosti ako celku. Nároky, ktoré môže ohrozená alebo poškodená fyzická osoba uplatňovať, sú uvedené v § 13 Občianskeho zákonníka. Predpokladmi vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy sú: existencia ujmy, porušenie právnej povinnosti, resp. protiprávny úkon (v danom prípade vzhľadom na objektívnu zodpovednosť udalosť), príčinná súvislosť medzi touto ujmom a protiprávnym konaním (udalosťou).

7. Uplatnený nárok na primerane vysoké finančné zadostučinenie za nemajetkovú ujmu, ktorý je súčasťou práva na ochranu ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a mena a na ochranu súkromného a rodinného života musí dostatočne odrážať intenzitu zásahu do týchto práv, inak dochádza k porušeniu práv garantovaných čl. 10 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd (ústavný zákon č. 23/1991 Zb.) a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Základným zmyslom náhrady je zmysel satisfakčný. Okolnosti, ktoré je potrebné preskúmať na strane poškodeného, môžu byť podľa rozvíjajúce sa doktríny najmä a) intenzita vzťahu medzi žalobcami a poškodeným, b) vek poškodeného, c) otázka hmotnej závislosti medzi žalobcami, d) prípadné poskytnutie inej satisfakcie. Pre výšku náhrady je kvalita vzájomných vzťahov medzi žalobcami kľúčová. Všeobecné okolnosti na strane osoby zodpovednej (pôvodca zásahu), sú postoj škodcu (ľútosť, náhrada škody, ospravedlnenie a i.), dopad udalosti do duševnej sféry pôvodcu - fyzickej osoby, jeho majetkové pomery a miera zavinenia, ev. miera spoluzavinenia poškodeného. Postoj tejto osoby môže podstatným spôsobom ovplyvniť vnímanie ujmy; ústretové správanie, ospravedlnenie či prejavená ľútosť škodcu môže zmierniť dopady nemajetkovej ujmy, naopak jeho ľahostajnosť, arogancia či vyjadrená bezcitnosť ju môže ešte prehĺbiť.

8. V prípade žalobcov v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti, ktorých ako blízke osoby - manželka, syn (a vnučka) - mala významne táto udalosť zasiahnuť, tu môže byť daný nárok na odškodnenie titulom nemajetkovej ujmy v peniazoch z dôvodu závažného zásahu do ich súkromia a rodinného života. Výpoveďou žalobkyne 1. bola súdu preukázaná silná citová väzba medzi manželmi. Boli dlhoročnými partnermi, aktívne a spoločne prežívali dôchodkový vek (aj v čase nehody cestovali spolu na výlet), zúčastňovali sa spoločenských akcií, žalobkyňa 1. od udalosti nie je v tomto rozsahu spoločensky aktívna, a to nielen z dôvodu následkov vlastných vážnych zranení, ale aj z dôvodu citového strádania. Neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti žalobkyne 1. vznikla trvalá a neodstrániteľná ujma, keď jej manžel následkom zranení po dopravnej nehode zomrel a došlo k pretrhnutiu ich aktívneho spolužitia, pričom sústavne prežíva tento traumatický zážitok. Nemôže byť na ťarchu žalobkyne 1., že nevyhľadala odbornú pomoc, keď navyše je v profesii vyštudovaná, a pri výpovedi sa prejavila osobnostne silná, schopná sa s udalosťou vysporiadať sama. Žalobkyne 1. sa od základov zmenil život, prišla o radosť, ktorú mohla so svojím manželom prežívať. Okresný súd uzavrel, že nárok žalobkyne 1. na jej odškodnenie titulom nemajetkovej ujmy v peniazoch z dôvodu vážneho nenávratného zásahu do jej osobnej integrity - rodinného života a súkromia je dôvodný. V prípade žalobcu 2. bolo jeho výpoveďou preukázané, že ako jediný syn mal vytvorenú taktiež silnú citovú väzbu k nebohému otcovi, na jeho strane tiež došlo k trvalému narušeniu citových a sociálnych väzieb, nehoda zasiahla tiež do jeho osobnostných práv na súkromie a rodinný život. Jeho súkromný život sa úplne zmenil, zabezpečuje starostlivosť o žalobkyňu 1., zanedbal svoj zdravotný stav, poľavil jeho pracovný život. S poškodeným boli v trvalom kontakte, zdieľali spoločné aktivity, následkom

dopravnej nehody došlo k strate vzájomnej komunikácie, preukázateľne došlo k porušeniu práva na súkromie a rodinný život v značnej miere, tiež s nárokom na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Žalobkyňa 3. (v čase podania žaloby vo veku 15 rokov) v žalobe tvrdila, že so svojím starým otcom trávil voľný čas, všemožne sa jej venoval, boli si blízki. V konaní odmietla vypovedať s poukazom na pretrvávajúcu psychickú traumu. K preukázaniu závažnosti vzniknutej ujmy zaťažuje dôkazné bremeno predovšetkým žalobcov, u žalobkyne 3., ktoré za týmto účelom nebola vypočítaná v spore nemožno z doteraz vykonaných dôkazov mať dôkladne posúdenú otázku závažnosti vzniknutej ujmy na jej strane, a to ani len s prihliadnutím na príbuzenský vzťah medzi nebohým a žalobkyňou 3. Žalobkyňa 3. neunesla bremeno dôkazu k preukázaniu intenzity zásahu do jej osobnostných práv k žiadanej nemajetkovej ujme a preto okresný súd žalobu v časti jej nároku zamietol.

9. Výška peňažnej náhrady je predmetom voľnej úvahy súdu, keďže zákon nestanovuje ani rámcové čiastky pre odškodnenie nemajetkovej ujmy. Preto súd musí prihliadnúť okrem závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo, tak ako je vyššie uvedené, k naplneniu požiadavky účinného primeraného zadosťučinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu, ale i k požiadavke nezneužívania tohto právneho prostriedku na neprípustné obohacovanie. Výška náhrady nemajetkovej ujmy musí tiež odrážať všeobecne zdieľané predstavy o spravodlivosti. Kritériu primeranosti priznávanej peňažnej satisfakcie priamo úmerne zodpovedá aplikácia tzv. „statusu obete“ podľa čl. 34 Dohovoru o ľudských právach, ktorú objasnil Európsky súd pre ľudské práva v prípade Scordino proti Taliansku v rozhodnutí zo 6. marca 2007 sťažnosť č. 43662/98, ako i v prípade Stanková v. Slovenská republika v rozhodnutí z 9. októbra 2007 č. sťažnosti 7205/02. Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že pokiaľ má náprava kompenzačný charakter, jej výška nemusí byť rovnaká, akú by priznal v porovnateľných prípadoch, nesmie však byť zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu, pričom pri posudzovaní tejto primeranosti je potrebné zohľadňovať aj životnú úroveň v danej krajine, a tiež to, či priznaná suma nevybočuje z právnej tradície v danej krajine, aj to, ako rýchlo sa jej sťažovateľ domohol. Závažnosť vzniknutej ujmy u žalobcov 1. a 2. v danom prípade opodstatňuje nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Smrť blízkej osoby je ťažkým a nereparovateľným zásahom do práv na súkromie a rodinný život najbližších pozostalých, došlo k nenahraditeľnej emocionálnej strate a narušeniu ich silných rodinných väzieb. Ide ale o zásah jednorazový, ktorý sa v priebehu času zmiernuje. Pokiaľ ide o námietku žalovaného 2. ohľadne nepoužitia bezpečnostného pásu, okresný súd poukázal na to, že autobus nebol nimi vybavený a poškodený (ani žalobkyňa 1.) sa nemali preto možnosť sa pripútať. Prejavenie účinnej ľútosti žalovaným 1. (hoci dopravnú nehodu nezavinil) nebolo relevantným spôsobom preukázané (ani tvrdené).

10. Hodnota ľudského života je nevyčísliteľná, nie je možné ani vyčísliť nemajetkovú ujmu, ktorá bola spôsobená žalobcom 1. a 2., je možné iba poskytnúť určitú satisfakciu, resp. zadosťučinenie, ktoré iba sčasti dokáže vzniknutú nemajetkovú ujmu zmierniť, nedokáže ju však reparať v celom rozsahu, to je nemožné. Všeobecné súdy musia zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť, a teda v súlade s princípom rovnosti rozhodovať v porovnateľných veciach rovnako a v ich rozhodnutiach by tak mal existovať vzťah priamej úmernosti medzi závažnosťou ujmy a výškou priznanej náhrady. Tu príkladom uviedol, že rozsudkom Okresného súdu Trnava sp. zn. 8C/55/2014 z 5.12.2015 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 23Co/156/2016 z 7.8.2017 bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 10.000,- eur za smrť manželky žalobcu v dôsledku protiprávneho úkonu zodpovedného subjektu (fyzickej osoby), spočívajúceho v porušení pravidiel cestnej premávky, rozsudkom Okresného súdu Trnava sp. zn. 21C/279/2016 z 10.7.2018 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 24Co/299/2018 súd priznal náhradu nemajetkovej ujmy žalobkyňi v sume 15.000,- eur a plnoletým deťom, žijúcim so zomrelým v spoločnej domácnosti po 12.000,- eur a 13.000,- eur za smrť 50-ročného manžela, ktorý ako spolujazdec utrpel pri nehode smrteľné zranenia. Z rozsudku Okresného súdu Trnava sp. zn. 11C/496/2015 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Trnave sp. zn. 25Co/258/2016 vyplýva povinnosť žalovaného zaplatiť žalobkyňi sumu 15.000,- eur ako náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá vznikla v dôsledku úmrtia manžela žalobkyne dopravnou nehodou. Rozsudkom Okresného súdu Trnava sp. zn. 37C/358/2013-203 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Trnave, sp. zn. 26Co/724/2015 bola uložená povinnosť zaplatiť žalobcom 1., 2. (v čase nehody dospelým synom zomrelého) každému po 10.000,- eur, žalobcom 3., 4. (rodičom zomrelého každému po 3.000,- eur).

11. Žalobcovia 1. a 2. si uplatnili peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 60.000,- eur a 50.000,- eur. Nepeňažné zadosťučinenie v danom prípade by nebolo podľa okresného súdu dostačujúce. Okrem psychickej bolesti sú žalobcovia zasiahnutí stratou osoby, ktorá bola ich oporou, stratili osobu, s

ktorou trávili veľa času, pričom uvedené chvíle im už nebudú nahradené. Náhle úmrtie bolo a je pre nich traumatizujúce, utrpeli citovú ujmu, ktorá stále pretrváva. Pri určení výšky náhrady vychádzal okresný súd aj z už priznaných náhrad nemajetkovej škody podľa ustanovení o ochrane osobnosti v obdobných sporoch a pri zohľadnení všetkých relevantných okolností daného prípadu (závažnosť ujmy s prihliadnutím na to, ako sa zmenil život žalobcov v dôsledku udalosti) považoval za primeranú náhradu pre žalobkyňu 1. sumu 17.000,- eur (tu upozornil, že nejde o náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia a nejde teda o náhradu, ktorá by mala kompenzovať náklady súvisiace s bytom, ktorý podľa výpovede žalobkyne 1. nie je schopná po vlastných zraneniach udržiavať, ale o náhradu za psychickú ujmu, spôsobenú úmrtím manžela) a pre žalobcu 2. sumu 10.000,- eur (žalobca 2. je psychiatrickým pacientom od roku 2004, v tomto smere nepreukázal, aký závažný mala udalosť vplyv pomerne na jeho zdravotný stav, psychická ujma za smrť otca však okresnému súdu preukázaná bola, keďže zasiahla aj jeho súkromný život), ktoré sumy predstavujú naplnenie požiadavky primeranosti a proporcionálnej náhrady strádania žalobcov, dostatočne zohľadňujú neodstrániteľný následok v podobe smrti manžela žalobkyne 1. a otca žalobcu 2. a dôsledky, ktoré táto strata u nich a v ich súkromnom a rodinnom živote vyvolala. Celková výška náhrady nemajetkovej ujmy (27.000,- eur) nepôsobí likvidačne, a to už aj vzhľadom na skutočnosť, že žalovaný 1. je poistený a k plneniu bola ako žalovaný 2. zaviazaná so žalovaným 1. poisťovňa, s tým že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného. Priznanie náhrady nemajetkovej ujmy bolo potrebné tiež vnímať v kontexte ekvivalencie finančného plnenia vo vzťahu k cenovým reláciám v súčasnej dobe, v porovnaní so spôsobenými následkami žalobcom (čomu zodpovedá záver Európskeho súdu pre ľudského práva v Štrasburgu, že je potrebné zohľadňovať aj životnú úroveň v danej krajine). Žiadna suma priznaná súdom preto nie je dostatočná vzhľadom na spôsobenú ujmu, ani na to, aby nahradila život človeka. Cieľom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je však aspoň zmiernenie ujmy, najmä v prípadoch, kedy navrátenie do pôvodného stavu neprichádza do úvahy. Priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy žalobcom je podľa súdu v zmysle zásad slušnosti a naplnenia požiadavky morálnej spravdnosti, ktorá je predovšetkým požiadavkou spravodlivosti, spôsobilá naplniť reštitučnú podstatu kompenzácie.

12. O náhradu na náhradu trov konania rozhodol okresný súd podľa § 255 ods. 2 CSP tak, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania nárok. Nie je v rozpore s § 255 CSP ak súd uplatňujúci zásadu úspechu aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu alebo od znaleckého posudku, ako tomu bolo nesporne i v danej právnej veci, bude vychádzať z toho, že i keď žalobcovia čo do výšky žalobného nároku, ktorý ale dôvodným bol, boli v prevažnej miere neúspešní (žalobcovia žiadali celkovo sumu 150.000,- eur, priznaných im bolo celkovo 27.000,- eur, čo je len 18 % zo sumy žiadanej), nemožno ich ad absurdum zaťažovať procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania v danom prípade treba rozlíšiť čo je základné a čo sprevádzajúce. Za základné sa považuje zásah do práva žalobcov. Výška náhrady ujmy je potom až následná a nadväzujúca. Žalobcov 1. a 2. je potom potrebné považovať za plne procesne úspešných, ak mali plný úspech čo do základu uplatneného nároku a keďže súčasne výška plnenia, vyplývajúca z tohto ich procesného úspechu závisela od úvahy súdu, pritom tiež za prihliadnutia značne prehnanej požiadavky žalobcov čo do výšky uplatnených nárokov, ktorá sa nedá odvodiť ani zo súdnej judikatúry, keď žalobcovia boli právne zastúpení, javí sa za najspravodlivejšie o náhrade trov celého konania rozhodnúť v zmysle § 255 ods. 2 CSP.

13. Proti rozsudku výlučne I. a II. výroku podal odvolanie žalovaný 1., ktorým navrhol žalobu žalobcov 1. a 2. voči nemu zamietnuť s poukazom na § 365 ods. 1 písm. h) Civilného sporového poriadku. Argumentoval tým, že súd prvej inštancie v rozsudku správne skonštatoval pasívnu vecnú legitimitáciu žalovaného 2., ako aj skutočnosť, že náhrada nemajetkovej ujmy musí byť krytá povinným poistením motorových vozidiel v zmysle zákona o povinnom zmluvnom poistení. Tiež správne uviedol, že žalovaný 1. ako prevádzkovateľ motorového vozidla nesie primárnu zodpovednosť, čím je daná jeho pasívna legitimitácia v spore, a že povinnosť plniť žalobcom má však tiež poisťovňa (žalovaný 2.), keďže žalovaný 1. bol jej poistencom. Konštatoval aj, že tým je daný zmysel povinného poistenia, aby zodpovedný poistník nemusel znášať napriek plateniu poistného náhradu škody, ale napriek tomu okresný súd v samostatnom spočenstve so žalovaným 2. aj žalovaného 1. zaviazal k povinnosti zaplatiť žalobkyňu 1. a žalobcovi 2. náhradu nemajetkovej ujmy, pričom zo samotného odôvodnenia rozsudku je zrejmé, že žalovaný 2. je povinný zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy z povinného poistenia.

14. Proti rozsudku výlučne I., II., V. výroku podal odvolanie žalovaný 2., ktorým navrhol zrušenie rozsudku v napadnutých výrokoch a vrátenie veci v zrušenej časti okresnému súdu na ďalšie konanie a nové

rozhodnutie s poukazom na § 365 ods. 1 písm. b), f), h) Civilného sporového poriadku. Argumentoval tým, že rozsudok v napadnutých častiach trpí nepreskúmateľnosťou. Prvoinštančný súd svoju úvahu o výške náhrady nemajetkovej ujmy založil inter alia poukázaním na rozhodovaciu prax v iných, údajne porovnateľných veciach, pritom relevantne nezohľadnil konkrétne okolnosti prejednávanej veci, a to najmä mieru preukázanej uplatnených nárokov. Okresný súd by mal preskúmateľne vedieť zdôvodniť v akom rozsahu možno uvažovať o výške náhrady preukázanej nemajetkovej ujmy za stratu blízkej osoby v dôsledku dopravnej nehody s ohľadom na vzťah princípu proporcionality a satisfakčnú funkciu poskytovania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Poukázal na nález ÚS SR sp. zn. III. ÚS 288/2017 zo dňa 05.12.2017, ktorý sa zaoberá podmienkami primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv a tiež na zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý v znení poslednej novelizácie (realizovanej zákonom č. 217/2021 Z. z.) zaviedol, že pokiaľ je pozostalých po obeti násilného trestného činu viacero, maximálny nárok na vyplatenie odškodnenia za spôsobenú nemajetkovú ujmu je vo výške dvadsaťpäťnásobku sumy mesačnej minimálnej mzdy. S ohľadom na minimálnu mzdu v roku 2016 by podľa zákona č. 274/2017 Z. z., maximálny nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v uvedenom prípade predstavoval náhradu vo výške 10.125,- Eur. V tomto smere je zároveň potrebné uviesť, že nemajetková ujma spôsobená pozostalému z násilného trestného činu je neporovnateľne kvalifikovanejšia než z konania, ktorý trestným činom ani len nie je. Skutočnosť, že zákonná úprava nestanovuje hornú či dolnú hranicu takýchto nárokov nemôže byť argumentom na priznávanie náhrad bez relevantného vysvetlenia súdu, čo považuje za primerané v obdobných prípadoch a následne v prejednávanej veci. Zákonodarcu v zákone č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov vo vzťahu k povinnosti štátu nahradiť nemajetkovú ujmu obmedzil náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah štátu do osobnostných práv poškodených výškou maximálnej náhrady podľa zákona č. 274/2017 Z. z. Fundamentálne nespravodlivá je taká aplikácia práva, ktorá kladie na fyzické a právnické osoby zodpovedné za náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv vyššiu mieru zodpovednosti oproti štátu, ktorý vyššie uvedeným spôsobom limitoval aj taký zásah do osobnostných práv akým je nezákonné odňatie slobody v rozsahu 25 rokov, resp. doživotia. S ohľadom na uvedené nemožno pri aplikácii ustanovenia § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka nevnímať túto disparitu a poukaz Ústavného súdu Slovenskej republiky v náleze sp. zn. III. ÚS 288/2017 na právny názor Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Italehti a Karhuvaara v. Fínsko. Prvoinštančný súd rozhodol o trovách konania v rozpore s CSP, keď na jednej strane síce presne označuje ustanovenia CSP (§ 255 CSP), na strane druhej tieto už nedal do náležitého kontextu s výškou žalovanej sumy a sumy priznanej. Zohľadnenie princípu úspechu pritom relevantne zabraňuje umelému navyšovaniu žalobných súm v obdobných prípadoch, nakoľko žalobcovia vo všeobecnosti sú v týchto konaniach oslobodení od platenia súdnych poplatkov, pričom pri akceptovaní takéhoto prístupu ešte ani neznižujú žiadne riziko trov konania, a to ani v prípade, pokiaľ by mali úspech výslovné zanedbateľný či len symbolický.

15. Proti rozsudku výlučne V. výroku (o náhrade trov konania) podali odvolanie žalobcovia 1. a 2. a navrhli, aby im odvolací súd priznal plnú náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania s poukazom na § 365 ods. 1 písm. h) Civilného sporového poriadku. Argumentovali tým, že v prípade žalobcov nejde o procesne neúspešných žalobcov, ak im bola priznaná časť žalobou uplatneného nároku. Nebolo by spravodlivé a v súlade so satisfakčnou funkciou nemajetkovej ujmy požadovať od žalobcov, aby svoju ujmu podceňovali iba preto, aby potom nemuseli hradiť trovy konania. Výška nemajetkovej ujmy totiž závisí od úvahy súdu, ktorú nemožno nijako predvídať, pretože to objektívne nie je možné. Okresný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania súd v odseku 31 odôvodnenia napadnutého rozsudku síce uviedol, čo je treba rozlíšiť za základné a čo sprevádzajúce, napriek tomu sa touto zásadou neriadil. Úspech vo veci mal okresný súd skúmať čo do právneho základu a nie čo do výšky priznaného nároku. Rozhodujúcou skutočnosťou je v tomto prípade to, že došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcov. Majú za to, že pri rozhodovaní o náhrade trov konania je potrebné rozlíšiť čo je základné a čo sprevádzajúce. Za základné sa považuje rozhodnutie, že do práv žalobcov bolo zasiahnuté, výška ujmy je potom druhotná a nadväzujúca. Rovnako odborná otázka posudzovaná znalcom môže presahovať možnosti strany sporu, ktorá napr. výšku škody „iba“ odhaduje. Aj tu je primárny fakt, že škoda bola spôsobená, jej výška nasleduje. Žalobcov v takejto veci preto treba považovať za plne procesne úspešných, keďže mali plný úspech, čo do základu uplatneného nároku a súčasne výška plnenia, vyplývajúca z tohto jeho procesného úspechu závisela výlučne od úvahy súdu. Na podporu poukázali na nález Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 599/2013-60, uznesenie

ÚS SR sp. zn. II. ÚS 418/09, nález Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 170/99, rozsudok Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10Co/191/2017.

16. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolania boli podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenými subjektami – zároveň stranami, v ktorých neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že podané odvolania majú zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP) a že odvolatelia použili zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 písm. b/, f/, h/ CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie v medziach daných rozsahom (§ 379 CSP) a dôvodmi všetkých odvolaní (§ 380 ods. 1 CSP), s prihliadnutím ex offa na prípadné vady týkajúce sa procesných podmienok, ktoré nezistil (§ 380 ods. 2 CSP), súc pritom viazaný skutkovým stavom ako ho zistil súd prvej inštancie bez potreby zopakovať alebo doplniť dokazovanie (§ 383 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario), keď miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku bolo oznámené na verejnej tabuli a na webovej stránke súdu minimálne 5 dní pred jeho vyhlásením (§ 219 ods. 3 CSP), a dospel k záveru, že odvolaniu žalovaného 1. nie je možné priznať úspech, keďže rozhodnutie je vo vyhovujúcej časti (I. a II. výrok) vzťahujúcej sa k žalovanému 1. vecne správne, v dôsledku čoho boli splnené podmienky pre jeho potvrdenie v zmysle § 387 ods. 1, 2 CSP, odvolaniu žalovaného 2. nie je možné priznať úspech, keďže rozhodnutie je vo vyhovujúcej časti (I. a II. výrok) vzťahujúcej sa k žalovanému 2. vecne správne, v dôsledku čoho boli splnené podmienky pre jeho potvrdenie v zmysle § 387 ods. 1, 2 CSP, odvolaniu žalobcov 1. a 2. je možné priznať úspech (V. výrok), preto postupom podľa § 388 CSP boli splnené podmienky na zmenu V. výroku (o náhrade trov konania medzi žalobcami 1., 2. a žalovanými 1. a 2.), odvolaniu žalovaného 2. o náhrade trov konania medzi žalobkyňou 3. a žalovaným 2. (V. výrok) je možné priznať úspech, preto bol napadnutý V. výrok v uvedenom rozsahu postupom podľa § 389 ods. 1 písm. b) v spojení s § 391 ods. 1 CSP zrušený a vrátený na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

17. Predmetom konania na súde prvej inštancie bola požiadavka žalobkyne 1. voči žalovaným 1. a 2. spoločne a nerozdielne na zaplatenie sumy 60.000,- eur, žalobcu 2. voči žalovaným 1. a 2. spoločne a nerozdielne na zaplatenie sumy 50.000,- eur, žalobkyne 3. voči žalovaným 1. a 2. spoločne a nerozdielne na zaplatenie sumy 40.000,- eur.

18. Výrok III. (zamietnutie žaloby v časti nároku žalobkyne 3.), výrok IV. (zamietnutie žaloby vo zvyšku nárokov žalobcov 1. a 2.), výrok V. (o náhrade trov konania medzi žalobkyňou 3. a žalovaným 1.) neboli napadnuté odvolaním strán, preto nadobudli právoplatnosť.

19. Predmetom prieskumu odvolacieho súdu vymedzeným rozsahom a dôvodmi odvolaní žalobcov 1. a 2., žalovaných 1. a 2. bolo posúdiť, či súd prvej inštancie rozhodol vo veci správne, ak žalobe žalobkyne 1. I. výrokom vyhovel (žalovaný 1. a žalovaný 2. súd povinní zaplatiť žalobkyňi 1. náhradu nemajetkovej ujmy 17.000 eur, do 15 dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného), ak žalobe žalobcu 2. II. výrokom vyhovel (žalovaný 1. a žalovaný 2. sú povinní zaplatiť žalobcovi 2. náhradu nemajetkovej ujmy 10.000,- eur, do 15 dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného), ak V. výrokom rozhodol, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania vo vzťahu medzi žalobcami 1., 2. a žalovanými 1., 2., žalovaným 2. a žalobkyňou 3.

20. Pretože odvolací súd preberá súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie žalobcami 1. a 2. tvrdených nárokov, ktorý v potrebnom rozsahu vykonal dokazovanie potrebné na posúdenie uplatnených nárokov, výsledky dokazovania jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach dôkladne a správne vyhodnotil, pričom i podľa odvolacieho súdu dospel k správny skutkovým zisteniam, a pretože v celom rozsahu zdieľa i jeho právny záver vo veci, keď vec v napadnutom rozsahu i správne právne posúdil, s poukazom na ust. § 387 ods. 2 CSP, odvolací súd odkazuje na správne a presvedčivé odôvodnenie písomného vyhotovenia preskúmaného rozsudku v napadnutej časti. Odvolací súd nenachádza dôvod, pre ktorý by sa mal od záverov súdu prvej inštancie odchýliť a preto nemôže dať za pravdu odvolateľom (žalovanému 1. a 2.) ohľadom napadnutých výrokov I. a II.

21. Vzhľadom na odvolaciu argumentáciu strán, odvolací súd považuje za podstatné uviesť iba nasledovné:

22. Odvolatelia uplatnili odvolací dôvod podľa § 365 ods.1 písm. h) CSP (rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci).

23. Právnym posúdením je činnosť súdu prvej inštancie, pri ktorej aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav, tzn. vyvodzuje zo skutkového zistenia, aké práva a povinnosti majú účastníci podľa príslušného právneho predpisu a nesprávnym právnym posúdením veci je jeho omyl pri aplikácii práva na zistený skutkový stav (skutkové zistenie), pričom o mylnú aplikáciu právnych predpisov ide, ak použil iný právny predpis, než ktorý mal správne použiť alebo aplikoval správny predpis, ale nesprávne ho vyložil, príp. ho na daný skutkový stav inak nesprávne aplikoval (z podradenia skutkového stavu pod právnu normu vyvodil nesprávne právne závery o právach a povinnostiach účastníkov konania) a použitie správneho ust. neznamena iba opísanie jeho dikcie, ale i jeho správne priradenie k zistenému skutkovému stavu alebo inak vyjadrené posúdením veci po právnej stránke treba rozumieť výklad o tom, z ktorých ust. zák. alebo iného právneho predpisu vychádzal (prečo pod tieto ust. podradil zistený skutkový stav) a ako ho príp. vyložil, a výklad o tom, aké majú účastníci na základe zisteného skutkového stavu podľa týchto ust. vo vzťahu k predmetu konania práva a povinnosti a ako bola preto vec rozhodnutá.

24. S poukazom na odvolanie žalovaného 1. (I. a II. výrok vo vyhovujúcej časti vo vzťahu k žalovanému 1.), a jeho názor, že keďže si svoje povinnosti voči poisťovateľovi (žalovaný 2.) riadne plnil, je v danej veci povinný poisťovateľ plniť svoje povinnosti vyplývajúce so zákona o povinnom zmluvnom poistení (zaplatiť nemajetkovú ujmu), a preto trvá na zamietnutí žaloby, odvolací súd konštatuje, že žalovaný 1. je primárnym nositeľom hmotnoprávnej povinnosti vyplývajúcej zo zodpovednosti za škodu, t.j. nahraďiť škodu vrátane nemajetkovej ujmy a žalovaný 2. sa stal nositeľom povinnosti na zaplatenie náhrady na základe skutočnosti, že s ním žalovaný 1. uzavrel poisťnú zmluvu a ich vzájomný právny vzťah je teda založený osobitným zákonom o povinnom zmluvnom poistení. Inak povedané, ak by žalovanému 1. nevznikla povinnosť plniť na základe zodpovednosti za škodu, nevznikla by povinnosť poskytnúť plnenie za neho ani žalovanému 2. Pasívna legitímácia žalovaného 2., ktorý je poisťiteľom žalovaného 1. a jeho povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch krytú povinným zmluvným poistením (§ 4 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení) vyplýva z ustanovenia § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení, čo správne uzavrel už súd prvej inštancie. Poškodený si môže svoj nárok uplatniť buď samostatne voči každému alebo spoločne žiadať plnenie aj proti poisťiteľovi aj proti škodcovi, pričom plnenie môže dostať len raz, keďže žalobcovia majú nárok na plnenie proti dvom subjektom z iného právneho dôvodu. Pokiaľ žalobcovia uplatňujú nárok voči oboj týmto subjektom, ich vzájomný vzťah je taký, že v tom rozsahu, v akom splnil veriteľovi jeden z nich, zaniká dlh a tým aj povinnosť druhého. Majú postavenie samostatných spoločníkov, nevzniká medzi nimi pasívna solidarita a jedným rozhodnutím môže byť každý z nich zaviazaný na splnenie celého dlhu veriteľovi, avšak vo výroku rozhodnutia musí byť vymedzený ich vzájomný vzťah (že plnením jedného z nich zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého), pričom uvedené správne konštatoval aj súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku. Zákon o povinnom zmluvnom poistení v ustanovení § 15 od 1.1.2002 zaviedol všeobecný priamy nárok poškodeného na náhradu škody proti poisťovateľovi zodpovednej osoby, preto v prípade škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla si poškodený môže vybrať, či nárok na náhradu škody uplatní voči škodcovi alebo voči poisťovateľovi alebo voči oboj súčasne. To, že citovaný zákon v § 15 ods. 1 umožňuje poškodenému uplatniť nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi škodcu, nezabavuje poškodeného možnosti uplatniť tento nárok voči škodcovi (resp. pôvodcovi zásahu). Avšak úprava citovaného § 15 ods. 1, ako bola vykonaná v tomto ustanovení, priznáva poškodenému právo uplatniť si tento nárok aj voči poisťovateľovi škodcu (nie však výlučne voči nemu). Okresný súd správne uzavrel, že pasívna legitímácia žalovaného 1. v spore je daná tým, že ako prevádzkovateľ (autobusu), čo nebolo sporné, nesie primárnu zodpovednosť za dopravnú nehodu v súvislosti, s ktorou mal vzniknúť žalobcom nárok na nemajetkovú ujmu, čo v odvolaní ani žalovaný 1. nenamietal. S poukazom na ustanovenia § 427 ods. 1 v spojení s § 428 Občianskeho zákonníka /prevádzateľ sa zbaví zodpovednosti len v prípade, ak bola škoda spôsobená okolnosťami, ktoré nemajú pôvod v prevádzke. Môže to byť prírodná katastrofa alebo iná vonkajšia okolnosť, ktorá nemá pôvod v prevádzke. Za okolnosti majúce pôvod v prevádzke v zmysle § 428 Občianskeho zákonníka možno považovať napr. zlyhanie alebo nedostatok činnosti osôb použitých v prevádzke (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR publikované pod č. 3/1984 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk), ďalej nedostatky alebo vady materiálu a to aj skryté (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu publikované pod č. 9/1972 Zbierky súdnych rozhodnutí

a stanovísk) alebo technický stav dopravného prostriedku (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu publikované pod č. 80/1970 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk)/ má odvolací súd za to, že v danom prípade bola škoda vyvolaná osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku (autobusu). Ide o objektívnu zodpovednosť, za ktorú zodpovedá prevádzkovateľ dopravného prostriedku bez ohľadu na zavinenie. Základným predpokladom zodpovednosti za prevádzku dopravných prostriedkov je škodná udalosť vyvolaná osobitnou povahou konkrétneho typu prevádzky dopravného prostriedku. Takouto udalosťou je každá okolnosť prevádzky dopravného prostriedku, ktorá je vzhľadom k svojmu zvýšenému nebezpečnému pôsobeniu objektívne spôsobilá vyvolať škodu. Subjektom tejto zodpovednosti je prevádzkovateľ dopravného prostriedku ako poistený škodca, pričom za prevádzkovateľa vozidla sa považuje ten, kto má právnu a súčasne faktickú moc ho užívať, organizovať jeho prevádzku k plneniu jeho funkcií a účelu. Týmto subjektom je žalovaný 1., ktorý bol v čase nehody prevádzkovateľom (a zároveň aj vodičom) autobusu. S ohľadom na uvedené požiadavka žalovaného 1. na zamietnutí žaloby voči nemu neobstojí.

25. Súčasťou súkromného života je nepochybne aj rodinný život, zahŕňajúci vzťahy medzi blízkymi príbuznými a preto rešpektovanie súkromného, teda i rodinného života musí zahŕňať právo na vytváranie a rozvíjanie vzťahov s ďalšími ľudskými bytosťami, aby tak bolo možné okrem iného tiež rozvíjať a naplňovať vlastnú osobnosť. Spôsobená smrť blízkej osoby preto môže vzhľadom k vzájomným úzkym a pevným sociálnym i citovým väzbám predstavovať natoľko závažnú nemateriálnu ujmu pre rozvíjanie a naplňovanie osobnosti pozostaleho, že môže byť kvalifikovaná aj ako ujma znižujúca jeho dôstojnosť či vážnosť v spoločnosti (por. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 16/04 zo 4. mája 2005). Z tohto pohľadu ustanovenia Občianskeho zákonníka upravujú podmienky pre uplatnenie finančnej satisfakcie za ujmu spočívajúcu v zásahu do osobnostných práv v dôsledku smrti blízkej osoby. Strata blízkej osoby je pre väčšinu ľudí tou najväčšou stratou, s ktorou sa môžu vo svojom živote stretnúť (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2844/14 z 22. decembra 2015). Základnými kritériami určenia výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti, sú závažnosť vzniknutej ujmy, ako i okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (ktoré môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila). Kritériu primeranosti priznávanej peňažnej satisfakcie priamo úmerne zodpovedá aplikácia tzv. „statusu obeť“ podľa čl. 34 Dohovoru o ľudských právach, ktorú objasnil Európsky súd pre ľudské práva v prípade Scordino proti Taliansku v rozhodnutí zo 6. marca 2007 sťažnosť č. 43662/98, ako i v prípade Stanková v. Slovenská republika v rozhodnutí z 9. októbra 2007 č. sťažnosti 7205/02. Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že pokiaľ má náprava kompenzačný charakter, jej výška nemusí byť rovnaká, akú by priznal v porovnateľných prípadoch súd, nesmie však byť zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu, pričom pri posudzovaní tejto primeranosti je potrebné zohľadňovať aj životnú úroveň v danej krajine, a tiež to, či priznaná suma nevybočuje z právnej tradície v danej krajine, aj to, ako rýchlo sa jej sťažovateľ domohol (JUDr. Andrea Erdšová, PhD.: Krátke pojednanie o škodách, ujmach a ich náhradách vo svetle judikatúry súdov vnútroštátnych, českých, Súdneho dvora Európskej únie i Európskeho súdu pre ľudské práva).

26. Odvolací súd má za to, že nečakaným šokujúcim úmrtím najbližšieho príbuzného (B. A. C.) žalobkyne 1. a žalobcu 2. došlo k závažnému zásahu do ich osobnostných práv (práva na súkromie a rodinný život), pričom následok tohto zásahu je nereparovateľný. Súd prvej inštancie postupoval správne, ak aplikoval § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka a vychádzal z kritérií pre určenie výšky nemajetkovej ujmy označených v odseku 23. Ohľadom kritérií závažnosti nemateriálnej ujmy u každého zo žalobcov odvolací súd poukazuje na skutkové zistenia a správne závery súdu prvej inštancie uvedené v odseku 25 a 26 odôvodnenia napadnutého rozsudku. Odvolací súd doplní, že v dôsledku predmetného neoprávneného zásahu došlo v danom prípade k násilnému pretrhnutiu silných rodinných a citových väzieb, vyplývajúcich z intenzity vzťahu so zomrelým. Táto intenzita bola daná významnou citovou naviazanosťou a odkázanosťou (nie finančnou či ekonomickou, pozn. odvolacieho súdu) na zomrelého, ktorý pre žalobkyňu 1. (aj žalobcu 2.) predstavoval jedinečnú oporu, vzhľadom na dlhoročné manželské spoluzitie. Žalobkyňa 1. zdieľala so zomrelým manželom vzácnu chvíľu manželského spoluzitia a okrem straty možnosti viesť rodinný a súkromný život, na strane žalobkyne 1. došlo náhle aj k výraznej záťaži, presunom všetkých úloh a starostlivosti o domácnosť. V prípade žalobcu 2. okrem straty možnosti viesť rodinný a súkromný život, došlo náhle tiež k výraznej záťaži v spojení aj s pomocou žalobkyne 1. so starostlivosťou o jej osobu (v situácii veľkej emočnej bolesti zo straty rodiča, ktorý náhle zomrel) a bez možnosti pokračovať v budovaní si rodinných väzieb. Rovnako ako u žalobkyne 1. tak aj v prípade žalobcu 2. došlo v dôsledku úmrtia manžela a otca k strate nenahraditeľnej opory vo

všetkých oblastiach života, výrazne ovplyvňujúcu úroveň a kvalitu ich života. Strádanie žalobkyne 1. a žalobcu 2. ako najbližších príbuzných tak mimoriadne ovplyvnilo a sťažilo ich život. Okrem psychickej bolesti, ktorá v prípade straty veľmi blízkeho človeka je často vnímaná ako neznesiteľná, fyzická, obmedzujúca aktivity pozostaleho (vyžadujúca i medikamentóznú liečbu), boli žalobcovia zasiahnutí stratou osoby, ktorá napriek svojmu veku, bola všestranne aktívna, plnila v rodine nezastupiteľnú úlohu. Žalobkyňa 1. prišla nielen o celoživotného partnera, oporu a citový vzťah, na ktorých je človek existenčne závislý (v širšom význame, nie v ekonomickom zmysle) a ich absencia sa negatívne prejaví nielen vo sfére osobnostného prežívania, ale významným spôsobom ovplyvní celý život človeka. Žalobca 2. prišiel o rodiča, ktorý mu aj, keď už v dospelom veku bol stále oporou. Aj podľa odvolacieho súdu sú žalobcovia 1. a 2. zasiahnutí stratou p. A. C., ako osoby, ktorej nezastupiteľným poslaním je práve upevňovanie a pozitívne rozvíjanie citových vzťahov, rodinnej spolupatričnosti, odovzdávanie lásky manžela a rodiča, na ktorých je človek existenčne závislý. Ich absencia sa negatívne prejaví nielen vo sfére osobnostného prežívania, ale významným spôsobom ovplyvní celý budúci život človeka. Strata takéhoto člena rodiny predstavuje nenávratnú deštrukciu medziľudských väzieb, vytvárajúcich základ rodinného života. Následkom toho je zmena plne fungujúcej rodiny, navždy strádanú v jednotlivých oblastiach rodinného života, ovplyvňujúcu tiež sebarealizáciu pozostalých členov rodiny. Vo vzťahu k žalobcom 1. a 2. nemožno prehliadať ani charakter hodnôt, do ktorých bolo zasiahnuté a ich ochranu garantovanú Ústavou Slovenskej republiky (podľa článku 41 ods. 1 manželstvo a rodina sú pod ochranou zákona). Podľa článku 1 a 2 základných zásad zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov sú manželstvo a rodina chránené spoločnosťou.

27. Súd prvej inštancie vo vzťahu k výške uplatňovaného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy zistil v dostatočnom rozsahu skutočnosti relevantné pre meritórne rozhodnutie veci a prihliadal na zákonom stanovené kritériá priznávania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Citovej ujme sa vyrovná len máloktoľ emočný zážitok, preto jeho vnímanie a prejavy, hoci sú individuálne, možno dôvodne predvídať.

28. Výška peňažnej náhrady je predmetom voľnej úvahy súdu, keďže zákon nestanovuje ani rámcové čiastky pre odškodnenie nemajetkovej ujmy. Preto súd musí prihliadnúť okrem závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo, k naplneniu požiadavky účinného primeraného zadosťučinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu, ale i k požiadavke nezneužívania tohto právneho prostriedku na neprípustné obohacovanie. Vodiacim parametrom proporcionálne spravodlivého zadosťučinenia je atribút primeranosti, ktorý je rozhodujúcim kritériom priznávania odškodnenia, aby bol dosiahnutý účel kompenzácie, inak napriek poskytnutému odškodneniu by sa poškodení mohli naďalej kvalifikovať ako obeť porušenia Dohovoru o ľudských právach. Na druhej strane pri zachovaní proporcionality, výška relatívnej (peňažnej) satisfakcie nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohatenia a pôsobiť na škodcu likvidačne. Rozhodujúcim je preto zvažovanie individuálnych okolností prípadu (vyššie uvedený obsah už odznel v rozsudku Krajského súdu v Trnave z 29. júna 2016 sp. zn. 10Co 566/2015).

29. Výška náhrady nemajetkovej ujmy musí tiež odrážať všeobecne zdieľané predstavy o spravodlivosti. Judikatúra súdov v oblasti ochrany osobnosti sa zhoduje na primárnom význame vyrovnávacieho charakteru náhrady nemajetkovej ujmy, resp. zmiernení nepriaznivého následku neoprávneného zásahu (keďže nemajetková ujma vzniknutá porušením osobnostných práv sa vo všeobecnom slova zmysle ani nedá odškodniť a rozsah vzniknutej nemajetkovej ujmy nemožno exaktne kvantifikovať a vyčíslieť). V náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. 1568/09 bol konštatovaný zásah do práva na ochranu osobnosti civilným deliktom a primerané zadosťučinenie označené za jednu z civilnoprávných sankcií, ktorá má odrážať rušiteľa chránených osobnostných statkov a jeho možných nasledovníkov protiprávneho konania a byť tak nástrojom prevencie, porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2844/14 z 22. decembra 2015 (uvedený obsah už odznel v rozsudku Krajského súdu v Trnave z 29. júna 2016 sp.zn. 10 Co 566/2015).

30. Ústavný súd Českej republiky konštatoval, že pri stanovení výšky čiastky relatívnej náhrady je nutné použiť princíp proporcionality tiež spôsobom, že všeobecné súdy porovnávajú čiastky tejto náhrady prisúdené v iných prípadoch, porov. sp. zn. I. ÚS 2844/14. Pri posudzovaní primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy okrem závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo, je súd povinný zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť, v súlade s princípom rovnosti rozhodovať v porovnateľných veciach rovnako, aj s prihliadnutím na vzťah

priamej úmernosti medzi závažnosťou ujmy a výškou priznanej náhrady, porov. nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 288/2017.

31. Pri stanovení výšky čiastky relutárnej náhrady je nutné použiť princíp proporcionality tiež spôsobom, že všeobecné súdy porovnajú čiastky tejto náhrady prisúdené v iných prípadoch, čo realizoval už súd prvej inštancie odkazom na rozhodnutia citované v odseku 29 (strana 15) napadnutého rozsudku. Vzhľadom na uvedenú požiadavku kazuistiky odvolací súd príkladmo uvádza, že rozsudkom Okresného súdu Trnava sp. zn. 13C/126/2010-267 z 1. októbra 2014 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 24Co/368/2015-311 z 1. júla 2015 bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 40.000,- eur za smrť manželky žalobcu, v dôsledku protiprávneho úkonu zodpovedného subjektu (fyzickej osoby), spočívajúceho v porušení pravidiel cestnej premávky. Rozsudkom Okresného súdu Zvolen sp. zn. 9C/174/2015 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 14Co/19/2017 bola pozostalej manželke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 40.000,- eur, plnoletým deťom 17.000,- eur a 20.000,- eur (autobus nedal prednosť v jazde motocyklu), rozsudkom Okresného súdu Poprad sp. zn. 9C/45/2011 v spojení s rozsudkom Krajského súdu Prešov sp. zn. 21Co/137/2017 bola pozostalej manželke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 40.000,- eur a plnoletým deťom každému vo výške 20.000,- eur (zrážka v protismere), rozsudkom Okresného súdu Nové mesto nad Váhom sp. zn. 7C/151/2008 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 6Co/810/2014 (NS SR 1Cdo 117/2017) bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy pozostalému manželovi 70.000,- eur, pozostalým deťom každému vo výške 100.000,- eur (chodec na prechode), rozsudkom Okresného súdu Nitra sp. zn. 10C/88/2009 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9Co/330/2012 bola priznaná každému z rodičov 90.000,- eur, každému zo súrodencov 10.000,- eur (nemocnica, nesprávna zdravotnícka starostlivosť), rozsudkom Okresného súdu Brezno sp. zn. 2C/61/2010 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 12Co/465/2014 bola pozostalému manželovi a deťom, každému priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 33.500,- eur (rýchlosť v obci, do protismeru), rozsudkom Okresného súdu Trnava sp. zn. 11C/496/2015 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 25Co/258/2016 (NS SR sp. zn. 5Cdo/95/2017) bola pozostalej manželke priznaná suma 15.000,- eur (porušenie pravidiel cestnej premávky), rozsudkom Okresného súdu Okresného súdu Trnava sp. zn. 39C/61/2019 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10Co/156/2022 bola pozostalému manželovi priznaná suma 30.000,- eur a každému dospelému dieťaťu po 10.000,- eur (porušenie pravidiel cestnej premávky, alkohol). V rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva Kontrová proti Slovenskej republike bola priznaná pozostalej matke dvoch maloletých detí náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 25.000,- eur (neoprávneným zásahom bolo nekonanie štátnych orgánov, vedúce k nezabráneniu trestnému činu).

32. Podľa rozhodnutia NS SR sp. zn. 4Cdo/139/2011 vychádzajúc z ustanovenia § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súdom neustanovuje zákon žiadne medze. Uvedené zákonné ustanovenie však zakotvuje taxatívne dve kritériá: závažnosť vzniknutej ujmy (čím závažnejšia je čo do svojej intenzity i svojho trvania, tým vyššia by mala byť aj čiastka peňažného zadosťučinenia) a ďalej veľmi široko chápané okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo (pričom vždy musia byť zistené okolnosti nielen na strane pôvodcu zásahu, ale aj na strane postihnutej osoby, konkrétne napríklad, ak je daný podiel samotnej postihnutej osoby na priebehu činnosti pôvodcu vyúsťujúcej do neoprávneného zásahu). Druhé kritérium (okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo) je stanovené zámerne veľmi všeobecne tým, že by malo byť uplatnené vo vzťahu ako k postihnutej fyzickej osobe, tak k osobe, ktorá neoprávnený zásah spôsobila (napríklad či išlo na strane pôvodcu neoprávneného zásahu len o určitú ľahkú nedbanlivosť alebo naopak o úmysel). Tým je sledovaný cieľ, aby pri určení konkrétnej výšky peňažného zadosťučinenia bolo možné v rámci voľnej úvahy súdu, ktorá práve na tomto mieste dostáva veľký priestor, a v súlade s princípom spravodlivosti, pružne prihliadnuť na najrôznejšie momenty, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Maximálna čiastka peňažného zadosťučinenia, ktorú môže súd priznať, je ohraničená výškou žalobcom požadovaného peňažného zadosťučinenia, ktorá musí byť zrejmá zo žalobného návrhu.

33. V posudzovanej veci súd prvej inštancie pri stanovení výšky prihliadal k súdnou praxou vymedzeným kritériám (porov. napr. rozhodnutie Ústavného súdu ČR sp. zn. I. ÚS 2844/14), ktorými sú najmä na strane pozostalých a zomrelého intenzita ich vzťahu, vek zomrelého a pozostalých, existenčná závislosť na zomrelom (nielen vo finančnom význame), prípadne poskytnutie inej satisfakcie, a na strane škodcu vyhodnotil relevantnosť kritérií jeho postoja, dopad udalosti do jeho sféry, majetkové pomery škodcu

a mieru zavinenia. Zo strany žalovaných nebola spochybňovaná pravdivosť tvrdení žalobkýň týkajúca sa veľmi intenzívnych vzťahov so zomrelým, v dôsledku silnej emočnej i existenčnej väzby v širšom význame. Náhle úmrtie pre žalobcov 1. a 2. bolo mimoriadne traumatizujúce (zasiahnuté stratou osoby, ktorá bola ich oporou a tiež životným partnerom žalobkyne 1. a životným vzorom pri žalobcu 2.). Hodnota straty rodinného života, ako ani hodnota ľudského života ako daru aj pre život najbližších príbuzných, nie je vyčísliteľná v peniazoch a peniazmi za takúto ujmu nemožno poškodeným osobám poskytnúť skutočnú satisfakciu, ale možno ňou ujmu aspoň zmierniť (morálne zadosťučinenie ako postačujúca satisfakcia vôbec neprichádza v týchto prípadoch do úvahy). V danom prípade žiadna iná satisfakcia poskytnutá nebola.

34. Za primeranú náhradu nemajetkovej ujmy bolo preto potrebné považovať náhradu nemajetkovej priznanú súdom prvej inštancie 17.000,- eur vo vzťahu k žalobkyňi 1. a 10.000,- eur vo vzťahu k žalobcovi 2., keď nešlo o priznanie peňažnej náhrady ani nad obvyklý priemer, práve naopak (porov. interval priznaných náhrad od 50.000,- eur, priemerne 20-25.000,- eur a následne nižšie sumy, pre pozostalého manžela a 10.000,- eur pre pozostalého dospelé dieťa, odsek 31 tohto rozsudku odvolacieho súdu), a priznanú sumu opodstatňoval zodpovedajúci stupeň emočných útrap, odkázanosti, naviazanosti a deštrukcie rodiny (vzhľadom na porovnateľnú ujmu so stratou dôležitej opory v rodine, manžela a otca, nie v ekonomickom význame). Prisúdená náhrada nie je zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu, zohľadňujúc životnú úroveň v krajine a nepredstavuje ani prostriedok neprípustného obohacovania, prípadne likvidácie, i s poukazom na vecnú pasívnu legitímáciu žalovaného 2. (v prejednávanej veci bola uložená rovnaká povinnosť aj poisťovni, preto nemôže dôjsť k likvidačným následkom v dôsledku priznanej peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy).

35. Odvolací súd dodáva, že okrem súdnou praxou a judikatúrou (v Českej republike) ustálených kvalifikačných kritérií pre výšku náhrady nemajetkovej ujmy, v rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25Cdo/894/2018 bolo doplnené kvantifikačné kritérium výšky náhrady nemajetkovej ujmy, ako základná suma náhrady (modifikovaná zákonnými a judikatúrou dovodenými hľadiskami) v prípade najbližších osôb (manžel, rodič, dieťa), ako dvadsaťnásobok priemernej hrubej mesačnej nominálnej mzdy v národnom hospodárstve za rok predchádzajúci smrti poškodeného. Na porovnanie priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky predstavovala za rok 2016 sumu 912,- eur, teda výška dvadsaťnásobku by bola 18.240,- eur. Podľa hierarchie nemajetkových hodnôt vyplývajúcej z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, v prípade porušenia práva na rodinný život (čl. 8 Dohovoru o ľudských právach), kam patrí aj zásah do osobnostnej sféry usmrtením blízkej osoby, sú priznávané peňažné náhrady v intervale min. 5 %, stred 15 % a max. 30 %, z východiskovej sumy 100.000,- eur.

36. Poukaz žalovaného 2. na iné druhy odškodňovania, či už podľa zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vrátane novely č. 217/2021 Z. z.). Uvedená legislatíva reguluje vzťahy medzi štátom a poškodeným, nie však súkromnoprávnu sféru v dôsledku neoprávneného zásahu jej subjektov. Obdobne schválené odškodnenia štátu vo vzťahu k pozostalým pri hromadných nešťastiach, nie sú spôsobilé byť komparátorom odškodňovania následkov zásahov v súkromnoprávných vzťahoch. Vzhľadom na to, že každý prípad je individuálny, nemožno ho zviazať tabuľkami (napríklad nová právna úprava Českej republiky v ustanovení § 2959 O.z. používa pri odškodňovaní duševných útrap pozostalých, v prípade usmrtenia blízkych osôb, plnú kompenzáciu vyvažujúcu utrpenie pozostalých formou peňažnej náhrady, i použitím zásad slušnosti). Mantinelmi pre proporcionálne spravodlivé zadosťučinenie je atribút primeranosti, sledujúci účel kompenzácie a na druhej strane výška peňažnej satisfakcie nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohatenia a pôsobiť na škodcu likvidačne.

37. Rovnako poukaz žalovaného 2. na odôvodnenie nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 288/2017 zo dňa 5.12.2017, ktorý sa zaoberal podmienkami primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv, podľa odvolacieho súdu v danej veci neobstojí. V uvedenom náleze sa Ústavný súd SR zaoberal rozsudkom krajského súdu, ktorý bol vydaný v konaní o ochranu osobnosti (vo vzťahu k ochrane cti, dôstojnosti a vážnosti navrhovateľa v súvislosti s článkami, ktoré boli zverejnené). Teda išlo o odlišné skutkové okolnosti ako v danej veci, pričom Ústavný súd SR v odseku 63 odôvodnenia nálezu, v súvislosti s určovaním výšky náhrady iných osobnostných práv poukázal na to, že Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie iných osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je

priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanej za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Italehti a Karhuvaara v. Fínsko).

38. Podľa názoru odvolacieho súdu závažnosť vzniknutej ujmy u žalobcov v danom prípade, ako i okolností, za ktorých k porušeniu práv došlo, preto plne opodstatňovali súdom prvej inštancie žalobcom priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy každému zo žalobcov podľa napadnutého rozsudku, došlo tak k naplneniu požiadavky primeranosti a proporcionálnej náhrady strádania žalobcov (reštitučnej podstaty relutárnej náhrady a jej vyrovnávacieho charakteru). Odvolací súd konštatuje, že priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy predstavuje základné štandardné kompenzovanie zmiernenia ujmy žalobcov v prípade, kedy navrátenie do pôvodného stavu neprichádza do úvahy. Náhrada nemajetkovej ujmy žalobcom, v zmysle zásad slušnosti a naplnenia požiadavky morálnej spravdnosti, ktorá je predovšetkým požiadavkou spravdnosti, je spôsobilá naplniť reštitučnú podstatu kompenzácie.

39. Podľa § 220 ods. 2 CSP, v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Podľa odseku 3, ak sa súd odkloní od ustálenej rozhodovacej praxe, odôvodnenie rozsudku obsahuje aj dôkladné odôvodnenie tohto odklonu.

40. Odôvodnenie rozsudku súdu musí mať náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP. Súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. V odôvodnení rozhodnutia musí súd spôsobom logicky kompaktným a bez rozporov a vnútorných protirečení vysvetliť, k akým skutkovým zisteniam dospel, ktorú právnu normu a z akých dôvodov aplikoval a ako ju interpretoval. Účelom odôvodnenia je logicky, vnútorne kompaktno a neprotirečivo vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Ak rozhodnutie súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné.

41. Pretože povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva strany na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vyporiada i so špecifickými námietkami strany; porušením uvedeného práva strany a povinnosti súdu sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky i s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadne riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

42. Po oboznámení sa s obsahom spisu a odvolaním napadnutým rozhodnutím odvolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie dostatočne zrozumiteľne a presvedčivo odôvodnil rozsudok vo vzťahu k výrokom I. a II., stručne, jasne a výstižne vysvetlil, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal, akými úvahami sa pri ich hodnotení riadil a ako vec právne posúdil, čím splnil zákonné kritériá odôvodnenia uvedené v ustanovení § 220 ods. 2 CSP. Okresný súd sa v rozsahu postačujúcom pre správne rozhodnutie vo veci samej vysporiadal s námietkami žalobcu a jeho právnu argumentáciu. Podľa odvolacieho súdu v danom prípade neobstojí ani námietka žalovaného 2., že napadnutý rozsudok je nepreskúmateľný s ohľadom na už vyššie uvedené. Zo strany súdu prvej inštancie podľa odvolacieho súdu nedošlo k nesprávnemu procesnému postupu, k absencii riadneho odôvodnenia rozhodnutia v súlade so zákonnými požiadavkami (§ 220 ods. 2 CSP) vo vzťahu k odôvodneniu vyhovenia žalobe I. a II. výrokom (žaloba žalobcov I. a II. voči žalovanému 2.). Zároveň podľa odvolacieho súdu teda nedošlo ani k znemožneniu stranám realizovať ich procesné právo na vysvetlenie dôvodov rozhodnutia v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravdný proces, keď rozhodnutie okresný súd fakticky v relevantných záveroch riadne právne aj vecne odôvodnil na strane 12 až 16.

43. S poukazom na uvedené, pokiaľ súd prvej inštancie rozsudkom v napadnutej vyhovujúcej časti (I. a II. výrok) uložil žalovaným 1. a 2. povinnosť zaplatiť žalobkyni 1. sumu 17.000,- Eur, žalobcovi 2. sumu 10.000,- Eur, pričom plnením jedného z nich zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného, rozhodol vecne správne, preto odvolací súd po vysporiadaní sa s relevantnými odvolacou argumentáciou odvolateľov (žalovaný 1. a 2.), s použitím § 387 ods. 1 a 2 CSP napadnutý rozsudok v uvedených výrokoch, potvrdil. Odvolací súd dodáva, že odvolacie námietky žalovaného 2. podľa § 365 ods. 1 písm. b), f), h) CSP ako aj odvolacia námietka žalovaného 1. podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP nebola dôvodná.

44. Žalobcovia 1. a 2. napadli odvolaním V. výrok (o náhrade trov konania medzi žalobcami 1. a 2. a žalovanými 1. a 2.) s argumentom, že okresný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania v odseku 31 odôvodnenia napadnutého rozsudku síce uviedol, čo je treba rozlíšiť za základné a čo sprevádzajúce, napriek tomu sa touto zásadou neriadil. Úspech vo veci mal okresný súd skúmať čo do právneho základu a nie čo do výšky priznaného nároku. Rozhodujúcou skutočnosťou je v tomto prípade to, že došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcov. Majú za to, že pri rozhodovaní o náhrade trov konania je potrebné rozlíšiť čo je základné a čo sprevádzajúce. Za základné sa považuje rozhodnutie, že do práv žalobcov bolo zasiahnuté, výška ujmy je potom druhotná a nadväzujúca.

45. Taktiež žalovaný 2. napadol V. výrok (o náhrade trov konania medzi žalobcami 1., 2., 3., a žalovaným 2.) s argumentom, o jeho nepreskúmateľnosti s tým, že okresný súd rozhodol o trovách konania v rozpore s CSP, keď na jednej strane síce presne označuje ustanovenia CSP (§ 255 CSP), na strane druhej tieto už nedal do náležitého kontextu s výškou žalovanej sumy a sumy priznávanej.

46. Argumentácia žalobcov 1. a 2. v odvolaní namietajúca nesprávnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie v časti o náhrade trov prvoinštančného konania vo vzťahu k žalovaným 1. a 2. (výrok V.), bola podľa odvolacieho súdu opodstatnená. Z dôvodu úspechu žalobcov 1. a 2. v konaní pred súdom prvej inštancie, vznikol im nárok na náhradu trov konania voči žalovaným 1., 2. v konaní neúspešným.

47. Zmyslom a účelom náhrady trov konania v súdnom konaní je poskytnúť úspešnému účastníkovi náhradu tých trov konania, ktoré vo vecnej a časovej súvislosti s konaním musel vynaložiť. Pomerovať úspech a neúspech vo veci však nemožno len tým, ako bolo o konkrétnom návrhu rozhodnuté, ale je ich treba posudzovať v širších súvislostiach. V rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 1/04 Ústavný súd Českej republiky zdôraznil, že rozhodovanie o trovách konania nesmie byť len mechanickým posudzovaním výsledkov sporu, bez komplexného zhodnotenia rozhodnutia v merite veci.

48. Civilný sporový poriadok však nemá ustanovenie obdobné ustanoveniu § 142 ods. 3 OSP, ktoré sa uplatňovalo ako lex specialis vo vzťahu k § 142 ods. 2 OSP (ak výška plnenia závisela od úvahy súdu, prípadne znaleckého posudku). Zásadu úspechu vo veci je treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisela od úvahy súdu (alebo znaleckého posudku). V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, pretože nemožno ho ad absurdum zaťažovať procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 926 s.).

49. Nebolo by spravodlivé a v súlade so satisfakčnou funkciou nemajetkovej ujmy požadovať od žalobkýň, aby svoju ujmu podceňovali len preto, aby potom nemuseli hradiť trovy konania, pričom pri rozhodovaní o náhrade trov v takýchto prípadoch treba rozlišovať čo je základné a čo sprevádzajúce (porov. nález ÚS ČR sp.zn. III. ÚS 170/99). Za základ sa pritom považuje rozhodnutie, že do práva žalobkýň bolo zasiahnuté a výška nemajetkovej ujmy je potom druhotná a nadväzujúca (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 926 s.). Riešenie spočíva v tom, že žalobcovia majú právo na plnú náhradu trov konania, avšak výlučne iba z prisúdenej sumy (nie zo sumy žalovanej) a priznanie plnej náhrady trov konania výlučne z prisúdenej sumy je zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu úspech vo veci, keďže ten sa skúma čo do právneho základu a nie čo do výšky priznaného nároku. Typickým príkladom je žaloba o ochranu osobnosti s nárokom na peňažné zadostučinenie (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 926 s.). Súdnou prax v súvislosti s priznávaním výšky náhrady nemajetkovej ujmy pritom nebolo možné považovať za ustálenú.

50. Podľa § 388 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie v V. výroku o náhrade trov prvoinštančného konania vo vzťahu žalobcov 1. a 2. a žalovaných 1., 2. zmenil tak, že žalobcovia 1. a 2. majú voči žalovaným 1. a 2. nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu z prisúdenej sumy (keď nezistil dôvody odôvodňujúce aplikáciu § 257 CSP). Po právoplatnosti veci bude o výške náhrady trov konania rozhodnuté postupom podľa § 262 ods. 2 CSP.

51. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napríklad Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A) treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Požiadavky na riadne odôvodnenie rozsudku súdu vo vnútroštátnych podmienkach Slovenskej republiky ustanovuje § 220 CSP. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Ústavné konformným výkladom ustanovenia § 220 CSP pritom treba dospieť k záveru, že s požiadavkami v ňom uvedenými je v rozpore aj úplný, či čiastočný nedostatok (absencia) dôvodov rozhodnutia. Povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vysporiada i so špecifickými námietkami účastníka. Ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práva na tento argument (rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 410/03).

52. Odvolací súd poukazuje i na to, že obsah práva na súdnu ochranu v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94). K odňatiu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy preto dochádza aj vtedy, ak sa niekto domáha svojho práva na súde, ale súdna ochrana tomuto právu nie je priznaná, alebo nemôže byť priznaná v dôsledku konania súdu, ktoré je v rozpore so zákonom (porovnaj III. ÚS 7/08).

53. S poukazom na uvedené v odsekoch 39 a 40, 51 a 52 súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku nenaplnil požiadavky plynúce zo základného práva na spravodlivý proces, z dôvodu chýbajúceho argumentačného základu, týkajúceho sa posúdenia náhrady trov konania medzi žalobkyňou 3. a žalovaným 2., keďže odôvodnenie úplne uvedené postráda. Odvolacia námietka žalovaného 2. o porušení práva na spravodlivý proces v súvislosti s rozhodovaním o náhrade trov konania medzi ním a žalobkyňou 3., tak bola dôvodná.

54. Odvolací súd s ohľadom na uvedené v odseku 53 podľa § 389 ods. 1 písm. b/ CSP zrušil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom V. výroku časti náhrady trov konania medzi žalobkyňou 3. a žalovaným 2., vec vrátil v zrušenom rozsahu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, keďže nesprávnym procesným postupom bolo znemožnené strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, pričom tento nedostatok nebolo možné napraviť v odvolacom konaní, ktoré nenahrádza konanie pred súdom prvej inštancie.

55. Povinnosťou súdu prvej inštancie tak bude v ďalšom konaní, v intenciách vyššie uvedených záverov odvolacieho súdu, rozhodnúť o náhrade trov konania medzi žalobkyňou 3. a žalovaným 2. po zohľadnení úspešnosti strany v konaní, a postupovať v zmysle ostatných vyššie uvedených záverov odvolacieho súdu.

56. Svoj právny záver súd prvej inštancie zdôvodní zo zákonných hľadísk, ktoré v danej veci prichádzali do úvahy a stranám konania, vrátane žalobcu, poskytnúť na podstatné a relevantné argumenty, aby riešenie konkrétneho právneho problému bolo jasné a zreteľne dané (porov. rozhodnutia Ústavného súdu SR napr. sp. zn. II. ÚS 193/06, III. ÚS 198/07).

57. Pri písomnom vyhotovení súdneho rozhodnutia bude súd prvej inštancie, v intenciách vyššie uvedeného právneho názoru odvolacieho súdu, postupovať v súlade s ustanovením § 220 CSP a preskúmateľným spôsobom vyjadriť skutkové zistenia a právne závery, na základe ktorých vec posúdil a rozhodol. Povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vysporiada aj so špecifickými námietkami strán konania.

58. Podľa § 396 ods. 1, 2 CSP, ak odvolací súd zmení rozhodnutie, rozhodne aj o nároku na náhradu trov konania na súde prvej inštancie.

59. Podľa § 255 ods. 1 CSP, súd prizná náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

60. Podľa § 262 ods. 1 CSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

61. Podľa § 262 ods. 2 CSP o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

62. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP v spojení s § 396 ods. 1 CSP tak, že procesne plne úspešným žalobcom 1. a 2. priznal voči procesne neúspešným žalovaným 1. a 2. nárok na náhradu trov tohto odvolacieho konania v plnom rozsahu, keď nevidel žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by odôvodňovali aplikáciu ust. § 257 CSP. Po právoplatnosti veci bude o výške náhrady trov konania rozhodnuté postupom podľa § 262 ods. 2 CSP.

63. Podľa § 396 ods. 3 CSP ak odvolací súd zruší rozhodnutie a vec vráti súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne o náhrade trov súd prvej inštancie v novom rozhodnutí o veci.

64. Vzhľadom na to, že odvolací súd zrušil V. výrok v časti o náhrade trov konania medzi žalobkyňou 3. a žalovaným 2., bude prvoinštančný súd postupovať podľa tak, že rozhodne aj náhrade trov odvolacieho konania medzi týmito stranami.

65. I podľa už konštantnej judikatúry tak národných, ako aj nadnárodných súdov súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkmi konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia tak nemusí dať odpoveď na každú jednu poznámku, či pripomienku účastníka konania, ktorý ju nastolil. Je však nevyhnutné, aby bolo reagované na podstatné a relevantné argumenty účastníkov konania (porovnaj napríklad rozhodnutia ÚS SR II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04, II. ÚS 200/09 a podobne). Na ďalšiu argumentáciu odvolateľov, už nespôsobilú ovplyvniť posúdenie rozsudku súdu prvej inštancie, odvolací súd nepovažoval za potrebné reagovať špecifickou odpoveďou.

66. Senát odvolacieho súdu toto rozhodnutie prijal pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Tento rozsudok nemožno napadnúť odvolaním.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,

strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je podľa § 421 CSP prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo

je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prevej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).